Никодиновски, Звонко - Фигуративните значења на молецот во францускиот и во македонскиот јазик (стр. 1-6), од книгата *Фигуративните значења на инсектите во францускиот и во македонскиот јазик,* 2 - ри Август С, Штип, 2007 (2016), 636 стр.

ФИГУРАТИВНИТЕ ЗНАЧЕЊА НА МОЛЕЦОТ ВО ФРАНЦУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

§ 1. Молецот се наоѓа на осумнаесетто место, меѓу инсектите во францускиот корпус од базата, по бројот на јавувања (**15** единици со фигуративно значење или **1,42 %** од вкупно 1056 единици). Во македонскиот корпус молецот го дели шеснаесеттото место, заедно со тавтабитата, божјата бубалка и лебарката, по бројот на јавувања (**4** единици или **0,98 %**).

За молецот нема никакви податоци во речниците на симболи.

А. Молецот во францускиот јазик

а. Семиолошки признаци

§ 2. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ** е претставен во **13** единици од базата (од вкупно 15 единици) и со **86,67 %** се наоѓа на прво место меѓу три групи признаци. Овој признак е застапен преку 1 особина: **исхрана**.

Особината **исхрана** го претставува молецот како инсект кој се храни со разни материи (претежно од животинско или растително потекло: крзна, алишта од волна, жито и др.). Молецот спаѓа во класата на пеперуги и женката ги полага јајцата во тие материи со кои подоцна се хранат гасениците и во кои прават дупки толку карактеристични за волнените алишта. Тие дупки нормално се штетни за луѓето па оттаму молецот симболизира **остареност**: (1) Ⓕ **être bouffé aux mites** = «ne plus être de la première fraîcheur» (*Edouard)*, **уништувач**: (2) Ⓕ **une vraie mite, ce type-la! Il me bouffe tous mes effets** (*Lacroix: si un camarade, sur scène, "en fait un peu trop", ricanez:- André Lefaur, parlant de son partenaire de Topaze, Pauley)*,

(3) Ⓕ **Au pays des Mille et Une Nuits, deux voleurs, à bord de leur tapis volant, sont poursuivis par des policiers, également juchés sur un tapis volant.**

- Attention, dit un des malfaiteurs, ils gagnent du terrain. Vite, passe-moi le sac de mites. (*L'humour des animaux, 124)*,

(4) Ⓕ **Un Ecossais ouvre son porte-monaie et il en sort ... une mite.** = «скржав Шкотланѓанин кој не го отвора често паричникот така што парите му ги изеле гасеници од молец кои

Nikodinovski, Zvonko - Figurativnite značenja na molecot vo francuskiot i vo makedonskiot jazik (str. 1-6), od knigata *Figurativnite značenja na insektite vo francuskiot i vo makedonskiot jazik,* 2 - ri Avgust S, Štip, 2007 (2016), 636 p.

успеале да се развијат сè до возрасни молци» (*Nègre: Dict. des hist. drôles, 923*),

(5) Ⓕ **Une dame très snob, proche parente de la célèbre Marie-Chantal, sollicite une décoration de la S.P.A. "Personne n'aime plus que moi les bêtes, écrit-elle. Quand j'ai découvert des mites dans ma penderie, j'ai immédiatement acheté un manteau de vison pour les nourrir."** (*L'humour des animaux, 18)*,

(6) Ⓕ **Quelles sont les bêtes les plus malheureuses du monde? Mais les mites. Les pauvres sont obligées de passer l'hiver dans les maillots de bain, et l'été dans les manteaux de fourrure.** (*Dictionnaire du rire, 197).*

Веројатно исхраната односно правењето дупки послужило и како метафора за фраземата: (7) Ⓕ **avoir la mite à l'oeil** = «avoir la chassie» (*Lexis)* или нејзината варијанта **avoir les yeux mités** (*Robert)* каде што молецот симболизира **гурелки** = «лигава материја што се собира на очните капаци». Сликата можеби означува метонимиски дека откако е издупчено окото односно очниот капак лигавата материја слободно протекува и се собира надвор од окото. Оттаму веројатно и следните метафори кои симболизираат **цимолење (плачење без причина)**: (8) Ⓕ **miter** = «pleurnicher» (*Caradec)*, (9) Ⓕ **miteuse** = «fillete; femme qui a la larme à l'oeil pour un rien» (*Caradec)*.

Очигледно е дека гурелавиот човек треба да има добри услови за да ги отстрани гурелките и да одржува редовна хигиена па веројатно оттаму тој и симболизира **сиромашен, беден**: (10) Ⓕ **miteux** = «qui est d'une puavreté pitoyable, misérable, d'une apparence piteuse» (*Lexis)*.

Опустошувањето што го оставаат зад себе молците им дало толку лоша репутација што тие симболизираат **ќелавост**: (11) Ⓕ **son gazon est mité** = «тој е ќелав» (*Рецкер: Г. 231*), **туберкулозност**: (12) Ⓕ **avoir les éponges mitées** = «*loc.* être atteint de tuberculose» (*Caradec)* и **мали очи**: (13) Ⓕ **yeux en trou de mite** = «yeux tout petits. La locution originale est "yeux en trou de bite" parfois altérée pudiquement (ou naïvement en "yeux en trou de mite") ("petit trou")» (*Rey-Chantreau*).

§ 3. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ МОЛЕЦОТ И ДРУГИТЕ ЖИВОТНИ** е застапен во **1** единица во која покрај молецот се јавува и овчарското куче. Овчарското куче е животно кое живее во близина на овците кои пак од своја страна се одлични домаќини за молците поради нивната волна. Така кучето се јавува како пренесувач на еден опасен **уништувач**:

(14) Ⓕ **- Je vous ramène le chien que j'ai adopté hier, dit une dame à l'employé de la Société Royale pour la protection des animaux.**

- Il n'est pas gentil?

- Si. Il est très affectueux.

- Alors, pourquoi ne gardez-vous pas ce magnifique chien de berger?

- Précisément, explique la dame, parce que c'est un chien de berger. Alors que les autres chiens ont des puces, lui, à force de vivre en compagnie des moutons, il a des mites. (*Encyclopédie du rire, 520)*

§ 4. Со оглед на штетноста на молците врз разните текстилни материи од животинско потекло, луѓето имаат негативен однос кон нив и се обидуваат што повеќе да ги истребат **уништувачите**. Таа состојба наоѓа одраз во следниот виц кој својата комичност ја црпи од детската наивност на малиот молец:

(15) Ⓕ **Une petite mite s'enfouit de chez ses parents. Au bout d'une semaine, toute la famille, terriblement angoissée, la voit revenir aussi tranquille que si elle était sortie cinq minutes avant.**

- Tu ne te rends pas compte, lui dit sa mère, de l'inquiètude que tu nous a causée! Il aurait pu t'arriver mille malheurs. Tu ne savais donc pas que tout le monde nous déteste, nous, les mites? Tout le monde: les oiseaux, les hommes, tout le monde!

- Mais non, dit la petite mite. Les hommes ne nous détestent pas. Au contraire, ils nous aiment bien. A chaque fois que j'arrivais quelque part, ils se mettaient tous à m'applaudir... (*Nègre: Dict. des hist. drôles, 1306*)

б. Семантички признаци

§ 5. Анализирајќи ги значењата на француските фигуративни единици (вкупно 15) кои содржат лексеми од лексичко-семантичкото поле "МОЛЕЦ", доаѓаме до следните заклучоци:

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ" е претставена преку **1** особина. Особината "ИСХРАНА" симболизира **остареност (1** единица под

реден број 1), **уништувач** (вкупно **5** единици под броевите: 2, 3, 4, 5, 6), **гурелки** (7), **џимолење** (8 и 9), **сиромашен, беден** (10), **ќелавост** (11), **туберкулозност** (12) и **мали очи** (13). Значи вкупно **13** единици се со симболика која потекнува од групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ".

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ МОЛЕЦОТ И ДРУГИТЕ ЖИВОТНИ" се наоѓа во **1** единица (под број 14) која симболизира **уништувач**.

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ МОЛЕЦОТ И ЧОВЕКОТ" е претставена преку **1** особина која симболизира **уништувач** (15).

Сумирајќи го семантизмот на молецот можеме да го кажеме следното за лексичката категорија **Фигуративни значења на молецот во францускиот јазик**: Молецот во француските фигуративни единици влегува исклучиво со една од следните значенски категории: **како материјална стварност** (**сиромашен, беден**), **како човечко тело** (**остареност**, **гурелки**, **ќелавост**, **туберкулозност**, **мали очи**) и **како човечко однесување** (**уништувач**, **џимолење**).

§ 6. Кај француските фигуративни единици со "Молец" ја имаме следната состојба во распоредот на референтната вредност:

- сите **15** единици се со негативна референтна вредност што значи сите 8 признаци се исто така со негативен строеж.

Молецот се јавува исклучиво со негативна референтна вредност во француските фигуративни единици.

§ 7. Француските фигуративни единици со "МОЛЕЦ" се засновани врз **4** разни стилски фигури. Нивната застапеност е следната: од вкупно 15 единици прва по бројност е метафората со **9** единици (**60** %), на второ место се единиците со конкретно значење (вкупно **4** единици или **26,67** %) и третото место го делат метонимијата и персонификацијата со по **1** единица (**6,66** %).

Б. Молецот во македонскиот јазик

а. Семиолошки признаци

§ 8. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ** е претставен во **2** единици од базата (од вкупно 4 единици) и со **50** % се наоѓа на прво место меѓу три признаци.

Тој признак е застапен преку една особина: **исхрана**.

Особината **исхрана** ја среќаваме во 2 единици. Имено, како и во францускиот јазик молецот се јавува во својата улога на **уништувач** па затоа материјалите кои се отпорни на молци се одликуваат со **одличен квалитет**: (1) Ⓜ Штавена кожа, молец не ја јаде = «се однесува на добри работи што не се расипуваат» (*Пеев: Фразеолошки изрази)*. Инаку напаѓањето алишта по шифоњери се користи во следниот виц во кој молецот се јавува во персонифициран облик:

(2) Ⓜ - Дали Владо сè уште е жесток љубовник?

- Се разбира! Досега толку многу се криеше по шифоњери што со молците веќе е на "ти".

§ 9. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ МОЛЕЦОТ И ЧОВЕКОТ** е претставен во **2** единици и тоа преку двете особини.

Особината **однесување меѓу молецот и човекот** ја среќаваме во една клетва во која се повикуваат молците да го уништат лицето кон кое е упатена клетвата како што молците ги унуштуваат ткаенините: (3) Ⓜ Молци да го изmолат = «клетва кон отсутно лице» (*СбНУ, VIII, од Штип: П. А. Чачаров,274*).

Особината **однесување меѓу човекот и молецот** е застапена во едно верување - обичај. Со оглед на нивната штетност, луѓето се принудени да ги требат молците а за таа цел се користело сонцето: (4) Ⓜ Иван ден. На 24 јуни, на раѓањето Иваново, во Охрид има обичај да ги вадат од ковчезите најубавите облеки, и да ги простираат на сонце, каде ги чуваат спрострени цел ден до заоѓање на сонцето, за да не ги јадат молци. (*Шапкарев: Верувања, 28: Охрид*).

б. Семантички признаци

§ 10. Анализирајќи ги значењата на македонските фигуративни единици (вкупно 4) кои содржат лексеми од лексичко-семантичкото поле "МОЛЕЦ", доаѓаме до следните заклучоци:

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ" е претставена преку **1** особина. Особината "ИСХРАНА" симболизира преку негација **одличен квалитет** (**1** единица под реден број 1), **уништувач** (**1** единица под реден број 2). Значи вкупно **2** единици се со симболика која потекнува од групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ".

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ МЕЃУ МОЛЕЦОТ И ЧОВЕКОТ" се содржи со **1** особина која симболизира **опасно суштество** (3), **уништувач** (4).

Сумирајќи го семантизмот на молецот во македонскиот корпус можеме да го кажеме следното за лексичката категорија **Фигуративни значења на молецот во македонскиот јазик**: Молецот во македонските фигуративни единици влегува исклучиво со една од следните значенски категории: **како материјална стварност** (**одличен квалитет** (**преку негација**)) и **како живо суштество** (**уништувач**, **опасно суштество**).

§ 11. Кај македонските фигуративни единици со молец ја имаме следната состојба во распоредот на референтната вредност:

- сите **4** единици се со негативна референтна вредност што значи и сите 3 признаци се исто така со негативен строеж.

Молецот се јавува исклучиво со негативна референтна вредност во македонските фигуративни единици.

§ 12. Македонските фигуративни единици со "МОЛЕЦ" се засновани врз **4** разни стилски фигури: метафора, персонификација, конкретно значење и аналогија. Секоја од овие фигури се јавува во по **1** единица или со **25 %**.